

Vastaanottaja
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Hallintovaliokunnan kokous 15.5.2026 klo 11.15 / HE 52/2026 vp, vastaanotto

Maahanmuuttoviraston lausunto asiassa HE 52/2026 vp

Maahanmuuttovirasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi asiassa. Virasto viittaa tässä lausunnossa pitkälti aiempiin valiokunnalle antamiinsa lausuntoihin 23.4.2026 ja 8.5.2026 kuulemisia varten, korostaen kuitenkin erityisesti vastaanottojärjestelmään kohdistuvia uudistuksia sekä resurssivaikutuksia. Virasto pitää edelleen erityisen tärkeänä, että EU:n muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen eli niin kutsutun paktiin liittyvä kansallinen lainsäädäntö tulee voimaan suunnitellusti 12.6. samaan aikaan asetusten soveltamisen aloittamisen kanssa. Lausunnossa myöhemmin esitetyt huomiot lainsäädännön sisältöön tai taloudellisiin vaikutuksiin eivät ole sellaisia, jotka muodostaisivat esteen lainsäädännön voimaantulolle ehdotetun sisältöisenä.

Valtionvarainministeriö edellyttää Maahanmuuttovirastoa kehittämään ns. sidosryhmäsovelluksia ulkomaalaisasioiden asianhallintajärjestelmän käyttäjille, jotka toimivat TUVE-verkon ulkopuolella. Merkittävä osa näistä sidosryhmäkäyttäjistä koostuu vastaanottojärjestelmän ostopalvelutuottajista. Vastaanottokeskusten osalta tämä tarkoittaa sitä, että keskusten on luovuttava ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän suorakäytöstä, ja siirryttävä käyttämään uutta kehitteillä olevaa sidosryhmäsovellusta. Tämä sovellus ei kuitenkaan tule valmistumaan vastaanottolain uudistusten voimaantulon aikataulussa kesäkuussa 2026. Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän suorakäyttömahdollisuus vastaanottokeskusten osalta taas päättyy todennäköisesti viimeistään 31.3.2027 mennessä. Korvaavien toiminnallisuuksien rakentaminen ostopalvelutuottajille määräajassa on hyvin epätodennäköistä, ja rakentaminen tulee olemaan myös kallista.

Vastaanottokentän uusi tietojärjestelmä joudutaan ottamaan keskeneräisenä tuotantokäyttöön 2026-2027 vuoden vaihteen aikana, mikä tarkoittaa manuaalisen työn lisääntymistä ja vaikutuksia viraston sekä vastaanoton kustannuksiin ja resursseihin. Manuaalisen työn lisääntyminen tulee olemaan väliaikaista.

Valtiovarainministeriön edellytysten lisäksi paktiin liittyvä tietojärjestelmäkehitys on keskeinen osa paktin kustannus- ja resurssivaikutuksia. Maahanmuuttovirasto toteaa, että paktin kustannus- ja resurssivaikutukset tulevat merkittävästi haastamaan viraston tulostavoitteiden yhteensovittamista sekä toiminnan ja talouden suunnittelua tulevina vuosina. Paktin täytäntöönpanon mittaluokka tulee väistämättä vähentämään muiden oleskelulupien käsittelyyn ja kehittämiseen kohdennettavissa olevia, kehysrahoituksesta katettavia resursseja. Mahdolliset viraston kehysrahoitukseen kohdistuvat lisäsäätöt voimistavat tätä vaikutusta. Samaan aikaan viraston tietojärjestelmäkehitykseen kohdistuu muiltakin osin merkittävä kuormitusta, erityisesti kokonaisarkkitehtuurin muutostarpeen osalta. Näiden

kerrannaisvaikutusten johdosta viraston tietojärjestelmäkehityksen kokonaiskuormitus ja kehitysvelka on huomattavan suuri. Tällä on selkeitä heijastusvaikutuksia viraston digitalisaation hyödyntämiseen ja tehokkuuden kehitykseen muissakin kuin paktiin liittyvissä asioissa.

Maahanmuuttoviraston nostaa esiin vielä muutamia yksityiskohtia, joiden selventä mistä se esittää harkittavaksi. Osa huomioista on tuotu esiin jo Maahanmuuttoviraston aiemmissa lausunnoissa valiokunnalle.

Ulkomaalaislaki

- 6 b § monitieteinen iän arviointi
 - Pykälän perustelujen mukaan mikäli vastaanottokeskukselta pyydetäisiin viraston toimesta lausuntoa kansainvälisen suojelun hakijan iästä, tulisi lausunnosta käydä ilmi lausunnon valmistelusta vastanneiden ammattihenkilöiden arvio hakijan iästä. Tarkan arvion antaminen hakijan iästä on käytännön tasolla mahdoton tehtävä vastaanottokeskuksille, sillä oikeuslääketieteellisellä tutkimuksellakaan ei pystytä tekemään tarkkaa arviota. Vastaanottokeskuksen olisi mahdollista THL:n materiaaliin tukeutuen arvioida vaikuttaako hakija ilmoitettua ikää vanhemmalta, nuoremmalta tai sitä vastaavalta, taikka mikäli iästä ei voitaisi tehdä päätelmää. Virasto pyytää, että nämä reunaehdot iän määrittämiselle huomioitaisiin myös esityksessä.
- 16 f seulottavan henkilön ylläpito, 16 g § seulottavan henkilön alustava terveystarkastus
 - Maahanmuuttovirasto pitää hyvänä esityksen kirjausta siitä, että seulontaviranomaiset korvaavat virastolle alustavien terveystarkastuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset 16 g §:n mukaan niiden seulottavien osalta, jotka eivät hae kansainvälistä suojelua. Maahanmuuttovirasto katsoo kuitenkin, että vastaava kustannusten korvaaminen tulisi ulottaa myös ylläpidon kustannuksiin, kun seulontamajoituspaikaksi on osoitettu vastaanottokeskus, eikä seulottava hae kansainvälistä suojelua. Seulonnan kustannukset kuuluvat seulontaviranomaisten katettavaksi, joten on ristiriitaista, että osa seulonnan aiheuttamista kustannuksista esitetään kuitenkin viraston normaalista kehiksestä katettaviksi.
 - Esityksen perusteluissa alustavan terveystarkastuksen osalta on todettu, ettei sitä ole tarkoitettu järjestettävän ympärivuorokautisesti, vaan virka-aikana. Virasto toteaa, että tämä rajausta pelkkään virka-aikaan ei ole toteutuksen kannalta tehokasta, sillä seulottavia henkilöitä tulee kaikkina vuorokauden aikoina ja pyhäpäivinä. Maahanmuuttovirasto ehdottaa, että kyseinen rajausta poistetaan perusteluista, jotta seulonta ja alustavat terveystarkastukset voidaan toteuttaa eri viranomaisten resurssien kannalta mahdollisimman tehokkaasti ja toisaalta seulonta-asetuksen määrittämiä määräaikoja noudattaen.

Vastaanottolaki

- 2 § soveltamisala
 - Maahanmuuttovirasto pitäisi tärkeänä vastaanottolain soveltamisalan selkeytystä, kun sellaisia seulonta-asetuksen mukaisia seulottavia, jotka eivät hae kansainvälistä suojelua, ei huomioida siellä lainkaan. Vaikkakin on selvää, etteivät muut kuin kansainvälistä suojelua hakevat seulottavat kuulu vastaanottopalvelujen piiriin eikä siten koko lain soveltamisalaa nähdä tarkoituksenmukaisena heihin laajentaa, jää kuitenkin epäselväksi miten esim. lain 7 §:n kustannusten korvaamista ja ainoastaan 16 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa olevia huomioita seulontamajoituksesta sovelletaan, kun lain soveltamisala ei tunnista sellaisia henkilöitä, jotka eivät saa tilapäistä suojelua, hae kansainvälistä suojelua tai ole ihmiskaupan uhreja. Virasto ehdottaa, että soveltamisalaan lisätään esim. oheisen kaltainen maininta: "Tätä lakia sovelletaan lain 7 §:n sekä 16 §:n osalta myös sellaisiin henkilöihin, jotka tulee majoittaa seulonta-asetuksen (EU) 2024/1356 nojalla säädetyn ulkomaalaislain 16 f §:n mukaisesti vastaanottokeskukseen ja joille tulee tehdä seulonta-asetuksen mukainen alustava terveystarkastus ulkomaalaislain 16 g §:n mukaisesti." Vaihtoehtoisesti viittaukset ulkomaalaislain seulontaa koskeviin pykäliin voitaisiin tehdä 4 §:ssä, jossa säädetään suhteesta muuhun lainsäädäntöön.
- 13 a § tunnistautumisvelvoite
 - Vastaanottokeskuksien asiakkaiden tunnistautumisvelvoitteen osalta virasto toteaa uudelleen, että nyt ehdotettu 2-4 kertaa kuukaudessa tunnistautuminen kansainvälistä suojelua hakeville on yhä vastaanottokeskuksien resurssien kannalta erittäin haastavaa ja kallista. Tämä johtuu siitä, että suurin osa vastaanottopalveluiden saajista majoittuu yksityismajoituksissa ja paktin toimeenpano tuo virastolle kokonaisuutena merkittävät kustannus- ja resurssivaikutukset. Tilapäistä suojelua saavien osalta kerran kuussa tehtävä tunnistautuminen, eli eri vaatimusmäärä tunnistautumiselle aiheuttaisi vastaanottokeskuksille myös järjestelyhaasteita. Virasto ehdottaa, että tunnistautumisvelvoite olisi keskuksissa kaikille asiakkaille 1-2 kertaa kuussa. Virasto myös katsoo, että täydentävää vastaanottorahaa voidaan myöntää sellaisille, jotka tarvitsevat rahaa mm. pitkistä matkoista aiheutuviin tunnistautumiskustannuksiin. Tämä aiheuttaa lisätyötä ja nostaa vastaanottorahan tosiasiallisia kustannuksia.
- 14 § vastaanottopalvelujen saaja
 - Esityksessä esitetään, etteivät EU-kansalaiset tai niihin rinnastettavat ole jatkossa oikeutettuja vastaanottopalveluihin. Vastaanottojärjestelmässä on kuitenkin nykyisellään EU-kansalaisia sekä perhekokonaisuuksia, joissa osa perheenjäsenistä on kolmannen maan kansalaisia ja osa EU-kansalaisia. Maahanmuuttovirasto toteaa, että esityksestä jää epäselväksi näiden henkilöiden järjestelmästä poistumisen menettely. Lisäksi tulisi tarkentaa miten jatkossa toimittaisiin sellaisten kansainvälistä suojelua hakevien perheiden kohdalla, joista osalla on EU-kansalaisuus ja osa ovat kolmannen maan kansalaisia.
- 45 ja 46 § vastaanottorahan alentaminen
 - 45 ja 46 §:ien osalta Maahanmuuttovirasto toteaa, että esityksellä vastaanottorahan alentamisen kohtuullisuutta on arvioitu suppeasti.

Tehdäkseen päätöksissään asianmukaista kohtuullisuusharkintaa, virasto katsoo laajempien perustelujen olevan tarpeen alennetun vastaanottorahan riittämisen kohtuullisuudesta. Perustuslakivaliokunnan mukaan toimeentulotuen perusosan 50 prosentilla alennettu määrä, johon vastaanottorahan määrä halutaan esityksessä pysyvöittää, on vielä sellainen, jolla pystytään turvaamaan välttämätön toimeentulo ja huolenpito. Kohtuullisuusharkinnan kannalta on epäselvää, miten tästä vielä 20 %:lla alennettu määrä voisi olla enää kohtuullista missään tilanteessa. Koska vastaanottoraha vertautuu toimeentulotukeen, on viraston näkemyksen mukaan huomionarvoista, että 50 prosentilla alennettu toimeentulotuen määrä on jo itsessään rangaistuksenomainen, jos toimeentuloa hakeva ei toimi velvoitteiden mukaisesti. Virasto huomauttaa myös, että alennettu vastaanottoraha johtaa usein täydentävän vastaanottorahan hakemiseen, joka nostaa vastaanoton kustannuksia.

- 47 ja 48 § vastaanottopalveluiden rajoittaminen ja peruuttaminen
 - Esityksessä esitetään, että vastaanottorahan korvaavat hyödykkeet myöntäisi hakemuksesta sosiaalihuollon ammattihenkilö. Vastaanottokeskusten käytännön työn helpottamiseksi sekä viivästysten välttämiseksi ja asiakkaiden välttämättömän toimeentulon vaarantumisen estämiseksi hyödykkeiden myöntämisoikeudet tulisi mahdollistaa laajemmin vastaanottokeskuksen työntekijöille, ja ainakin etuuskäsittelijöille. Maahanmuuttovirasto ehdottaa, että pykälätasolle kirjattaisiin hyödykkeiden myöntäjäksi vastaanottokeskus tarkan ammattiryhmärajauksen sijaan.
 - Maahanmuuttovirasto ehdottaa selvyyden vuoksi myös, että 48 §:n perusteluihin lisättäisiin maininta, että kun siirtopäätökseen saaneen vastaanottopalvelut tulee peruuttaa, on hallintolain 34 §:n mukainen kuuleminen tarpeetonta, sillä kyseessä on kategorinen päätös.
- 60 § aineiden ja esineiden haltuunotto
 - 3 momentin mukaan haltuunotosta päättää ja haltuunoton tekee vastaanottokeskuksen johtaja taikka sosiaalihuoltotyötä tekevä henkilö. Virasto toteaa, että vastaanottokeskusten mahdollisimman tehokkaan toiminnan järjestelyn turvaamiseksi tätä tehtävää ei tulisi rajata yhden ammattiryhmän tehtäväksi, vaan haltuunoton ja siitä päättämisen voisi tehdä keskuksen johtajan määräämä työntekijä.
- 63 a § tiedoksiannon välittäminen
 - Jotta sekä siirtopäätöksen, että siihen liittyvän 48 §:n mukaisen vastaanottopalvelujen peruuttamista koskevan päätöksen voisi antaa tiedoksi samaan aikaan, tulisi vastaanottopalvelujen peruuttamista koskeva päätös antaa tiedoksi saman tahon toimesta kuin itse siirtopäätös.
 - Maahanmuuttoviraston näkemyksen mukaan myös ehdotetun 32 §:n mukaisten päätösten tiedoksiannon välittäminen voitaisiin lisätä 63 a §:ään, mikä nopeuttaisi ja sujuvoittaisi kyseisten päätösten antamista tiedoksi.

Johtaja

Johanna Waal

Erityisasiantuntija

Ella Rautiola

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 05.05.2026 klo 15:51. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi
todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta